

Евгения Каноненко

**ПРАЗЬКА
ХИМЕРА**

•
P

Євгенія Кононенко

ПРАЗЬКА ХИМЕРА

ЛЬВІВ

УДК 82-32
К-42

Євгенія Кононенко
ПРАЗЬКА ХИМЕРА
Новели

Євгенія Кононенко — письменниця, яка не перше десятиліття скидає на читачів з високої літературної вежі інтелектуально-розважальні бомби: новели, оповідання, есеї, повісті, романи, культурологічні розвідки й критичні статті. Елегантна іронія оповіді, несподіваний поворот сюжету, мов детонатор із годинниковим механізмом оприявнює таємні думки, страхи й почуття персонажів. І читачів, оголюючи людське сство, неписані табу, ритуали й забобони. Збірка короткої прози «Празька химера» — це історії психологічної химерної реальності, якої не існує, хоч вона так само жива, мов віра в любов і диво, або пошуки того найважливішого, без чого життя втрачає сенс. Жага пізнання таємного і нерозгаданого, як стосунки між чоловіком і жінкою, крізь двері замкненої кімнати, яку створив експериментатор із почуттям справді чорного гумору. Для широкого кола читачів.

Усі права застережені. Жодну частину цього видання не можна перевидавати, перекладати, зберігати в пошукових системах або передавати у будь-якій формі та будь-яким засобом (електронним, механічним, фотокопіюванням або іншим) без попередньої письмової згоди на це **ТОВ «Видавництво Анетти Антоненко»**.

ISBN 978-617-7654-05-5

© Євгенія Кононенко, текст, 2018
© Видавництво Анетти Антоненко, 2019

З МЦМ

- 7 Rooms of My Own
9 Кривока хилера
32 Напузоки хилери
46 Зуспир у Сан-Франциско
72 Лицова сукиня
97 Огнокилпатна
104 Тотелова на Борцагивци
123 Женка и голубик на дні міста
137 Навернення
169 Тагнорик
188 Зупинка за виллогоно
200 Вигоріи дівки
220 Аргидалод і Натриція

Rooms of My Own

Три-Же цієї книги: ЖИТТЯ, ЖИТЛО, ЖІНКА.

Життя не в широкому, філософському, метафізичному сенсі: я живу, я існую, я жива, я не мертва. А у вужчому: я живу в трикімнатній квартирі. Або живу у власному домі. У світі є безліч безхатченків, і вони також живуть. Про таких не кажуть: не живе. Про них кажуть: ніде не живе.

Життя минає в житлі: в українській мові слова *жити* та *житло* одного кореня. Є українське слово *мешкати*, а мешкають у *мешканні*, в *помешканні*. Різні мови мають різні дієслова для позначення смислу *жити десь*. І різні мови мають різні іменники, щоб назвати місця постійного або тимчасового проживання: *житло*, *обитель*, *готель*, *дім*, *квартира*. Цікаво порівнювати відтінки смислів цих слів у різних мовах:

- латинські *vivere*, *habitare* та *habitation*, *domicilium*;
- французькі *vivre*, *habiter* та *habitation*, *logis*, *demeure*;
- англійські *to live*, *to dwell*, *to reside* та *dwelling*, *habitation*;
- чеські *bydlet*, *žít*, *přebývat* та *bydlení*, *obydlí*, *byt*.

За нюансами смислів стоїть життя. У французькій, як і в багатьох інших романських мовах, дієслово *demeurer*, себто *мешкати*, має водночас значення *залишатися*. Мандрував, а потім залишився жити. Пішов у прийми. Чи пішла?

Третя Ж — це жінка. За традицією чоловік має побудувати дім і привести туди жінку, яка створить затишок. Сама жінка в домі — це або вдова, або ж її чоловік завжди у мандрах. Або відьма на краю села.

Але так було раніше. Тепер повно жінок живуть самі, і самі добули собі житло, в якому живуть. То що краще: піти в дім до чоловіка чи мати власний дім, куди приведеш чоловіка? Наявність або відсутність власного житла радикально визначає те, яким буде життя жінки.

Житло є основоположним у цій книжці оповідань. Три-валий час ми жили у світі, де житло дуже важко конвертувалося в гроші і тому було чи не абсолютною цінністю. Той світ і досі тяжіє над нами. Хоча в усьому світі житло є чи не найважливішим атрибутом життя. Рідна домівка оспівується і прославляється. Але іноді її ненавидять. А ще буває, коли тимчасове житло, де минуло всього кілька днів життя, стає незабутнім, і головною мрією життя є прагнення повернутися туди.

Кажуть, кохання найсильніше понад усе на світі. В цьому химерному світі житло викликає кохання на бій. І невідомо, чия перемога.

Євгенія Кононенко

Празька химера

Після закінчення симпозіуму «Празькі голоси у світовому хорі» його учасникам дозволили ще на день залишитися в готелі. Зворотний квиток з Праги до Києва у Марічки був на дату за кілька днів, і вона й уявлення не мала, де саме перебуде ці дні. І досі не знаючи, куди перебереться завтра вранці, пішла блукати неймовірним містом, яке ненавидів Франц Кафка і обожнював Ярослав Сайферт.

Єврей Кафка писав німецькою, його ім'я має світову славу, чим він підсилив славу Праги, і йому в Празі поставили два химерних пам'ятники, біля яких неодмінно фотографуються туристи. Чех Сайферт складав свої поезії чеською, освідчувався Празі в коханні, не лякаючи світ її химерами, але за межами Чехії, дарма що він, на відміну від Кафки, нобелівський лауреат, його творчість знають лише богемісти. Або вже дуже обізнані шанувальники поезії. Марічка — з когорти других. У час Перебудови в гостях у своєї двоюрідної сестри Маші вона купила в Москві, в книгарні на тодішньому Калінінському проспекті, збірку перекладів віршів Сайферта, які дуже полюбила. Його поезія, хоча й переважно вкрай сумна, ніколи не безнадійна. Сайферт вірить у людину, а Кафка — ні. Але саме з депресивного Кафки зробили той празький інтелектуальний товар, який продається, і продається дуже добре.

І з празьких химер — свій успішний товар, що також обговорювалося на симпозіумі. Про будь-яке старовинне місто Європи існує багато містичних наративів. Про Прагу

таких дуже багато. І той-таки Сайферт, дарма що то, мабуть, був зовсім не його жанр, написав оповіданнячко, як йому відчиняла браму бабуся, вставши для того з труни. На симпозіумі йшлося, зокрема, й про те, що сучасні чеські митці продовжують експлуатувати загальновідомі метафори загадок буття. В тексті про Прагу неодмінно є або старовинні книжки, які ховають істину, а самі ховаються бозна-де. Знайдеш таку книгу — знайдеш істину. Або загадкові вузесенькі провулки між великими будинками, які от були, а наступного дня їх вже не відшукати. Або старі помешкання, де неодмінно є такі двері, за якими ховається потойбічне. Ці художні прийоми, попри свою заяложеність, завжди працюють, створюючи необхідний ефект легкого хорору. Тоді ще Марічка не знала, що її прагнення пізнати Прагу якнайкраще згодом змусить її пізнати одну з таких метафор ціною власного досвіду.

У перервах між засіданнями були й екскурсії по Празі. Тож Марічка вже побачила і Костел Святого Віта у Градчанах, і Старонову синагогу. А на Карловому мосту було настільки багато туристів, що шарм неймовірно гарного місця безповоротно губився. Відвідувачі штовхалися ліктями, щоб наблизитися до тої чи іншої скульптури, інакше шляху не прокладеш. Усі чули, що в Празі є Карлів міст. І ось усі вони тут, щоб потім сказати: «Я там був». А екскурсоводи вимахували яскравими прапорцями на довжелезному держаку, щоб не розгубити свою групу.

Справжнє знайомство з містом відбувається не тоді, коли тебе возить екскурсійний автобус, а екскурсовод завчено торохкотить дещо розширену інформацію з Інтернету, а тоді, коли ходиш по місту пішки. Коли йдеш на поклик побаченого провулка, підворіття, сходів. Коли стоїш стільки, скільки тобі стоїть, закинувши голову, вивчаючи химерну скульптуру на соборі чи на світському будинку, й ніхто тебе не підганяє. Коли шукаєш у чужому незнайомому місті те місце, в якому раптом особливо гостро відчуєш повноту буття.

Прага п'янила. Бо лише у стані сп'яніння можна було так безтурботно поставитися до перспективи завтра вранці опинитися в чужому місті без даху над головою. Марічка сама себе називала метафізичним пілігримом, який іде на прощу, але не до храму, хоча, можливо, й до храму, але сакральною метою може стати аж ніяк не культова споруда, а пагорб над містом чи скульптура у сквері. Коли наперед не знаєш своєї сакральної мети. І коли водночас із захопленням від празьких краєвидів приходиться ірраціональне розчарування, бо, хоча все неймовірно гарне, але то не ті місця, яких шукають метафізичні прочани.

Не знайшовши того, чого шукала, Марічка перепитувала в перехожих, де та вулиця чи сквер, про який прочитала в довіднику і який би мав бути десь тут. Питала англійською чи німецькою. Їй завжди відповідали російською. І то були не чехи старшого покоління, які ще пам'ятали російську від часів соціалізму. То були натуральні росіяни, для кого мова ця була рідною.

«А чи є в цьому місті чехи?» — подумала Марічка, проходячи по Празі кілька годин. Коли їх возили по місту в автобусі, це не так було відчутно, а тепер вона вже не могла зрозуміти: чи Прага чеське місто, чи російське? Чехів їй вдалося побачити на симпозіумі, принаймні серед його організаторів; учасники — ті з'їхалися з різних країн. На вулицях чеської столиці, здається, чехів взагалі нема. В кав'ярнях і в крамницях за прилавками стоять лише росіяни. У Празі демонтували всі радянські монументи й спорудили пам'ятник жертвам тоталітаризму. А потім пустили до себе юрмища пострадянських росіян.

Була вже друга половина дня, закортіло десь поїсти. А от і індійська їдальня самообслуговування. Чудово! Тут Марічка не здавалася: уперто робила вигляд, що не розуміє російською, відповідала лише англійською. Але коли простягла картку, щоб оплатити замовлення, то почула:

— Женщина, у вас українська карточка, ана в майом термінале не праайдьот! Ідіте сніміте деньгі в банкомате здесь рядом! Ваш паднос будет вас ждять!

Марічка вийшла з їдальні. Зняла п'ятсот крон у банкоматі, який справді був поряд. Очевидно, треба було б повернутися до тої їдальні, оплатити своє замовлення і спожити його. Але якась незрозуміла сила штовхнула її до кав'ярні за рогом. Бармен приніс їй капучіно, декілька необхідних слів вимовивши англійською. Індійські страви в їдальні були б доречнішими після тривалої прогулянки, проте Марічка вирішила наразі забути про них, відкинутися на шкіряну спинку диванчика і піднести до губ чашку з білою піною. Напій видався їй нецікаво гірким.

Гірчило не лише в роті, а й на душі. Де ж вона ночуватиме наступної ночі? Половина учасників симпозіуму роз'їхалися вже сьогодні. Інші виїздять завтра, або якщо й лишаються, то напевне знають, де саме. А вона піддалася спокусі пражьких химер, впевнена, що пражький бог, який допоміг їй потрапити на цей симпозіум, так само посприяє, щоб вона перебула тут іще кілька днів. Тож вона впевнено попросила в організаторів квиток на пізніший час. Так, зараз весна, яка чеською іменується гарним словом «яро», *jaro*, Прага зараз така, як у поезіях Вітезслава Незвала і того ж таки Ярослава Сайферта, але в пражьких скверах не переночуєш. Тут це й не прийнято, на відміну від скверів паризьких. Треба було не думати про економію, а бронювати собі готель або шукати якісь інші варіанти, але наперед, не тепер! Марічка згадала про православну церкву святої Катерини в парку за кам'яним парканом, де була сьогодні вранці. Може, піти туди, попроситися на ніч, набрехати, ніби сталося щось непередбачуване?

Марічці стало зле. Здається, загубилися п'ятсот крон з банкомата. «Але ось вони. А картку не забула забрати? І картка тут». Марічка глибоко зітхнула. В її теперішньому стані лишалося одне: на кілька хвилин забути про зов-

нішні обставини, зробити велике зусилля й позбутися підступних спазмів усередині, між грудьми й животом. Марічка заплющила очі, поклала руки на коліна. Зусилля винагородилося. Нещодавно несмачне капучіно набуло незвично приємного смаку. До кав'ярні зайшов чоловік, певне, старий завсідник. Вони з барменом перемовилися кількома привітними чеськими фразами. Чоловік сів за столик біля вікна, бармен приніс йому келих пива. В напівтемному приміщенні кав'ярні порожньо: всі відвідувачі сидять у внутрішньому подвір'ячку, звідки долинає приглушений гомін. От лише одна жінка сидить тут, у напівтемряві, на диванчику навпроти. Жінка підводиться, іде, схоже, до вбиральні. Вони з Марічкою обмінюються поглядами «десь я тебе бачила». Жінка йде, куди йшла, а потім повертається, сповільнює ходу біля столика Марічки. Це двоюрідна сестра Марічки — Маша з Москви, з якою вони не бачилися стільки, скільки нема СРСР. Маша сідає на диванчик поряд з Марічкою й робить бармену знак перенести її недопиту чашку, що той і робить.

— Дєкуї! — викрикує Маша. Двоюрідні сестри якийсь час мовчать, приголомшені неймовірністю своєї зустрічі. Першою заговорила Маша:

— Ну, розповідай! Ти тут на екскурсії чи живеш?

— А ти?

Маша в Празі живе вже кілька років. Живе сама і дуже рада прийняти в себе «сестрьонку» й подругу отроцтва. «Не чекатимемо до завтра, зараз їдемо за твоїми речами й одразу до мене». Маша живе в історичному центрі, тож її гості, які іноді живуть в її помешканні, «убітовані», як кажуть чехи, завжди задоволені. Щоправда, Маша має поїхати з Праги ще до того, як Марічці від'їздити. Але то не страшно: Марічка перебуває в її домі сама, а потім віддасть ключа сусідці Божені поверхом нижче.

Маша просить бармена, щоб той порахував «догромаді», і хай Марічка сховає свої п'ятсот крон! Жінки виходять

з кав'ярні в імлу празьких сутінків. Сідають у трамвай і їдуть до готелю за речами Марічки. Трамвай суне через Влтаву по мосту Легії.

— Карлів міст — там, — каже Маша, звикла, що всі її гості питають про головний празький туристичний об'єкт. Марічка, замість того, щоб розповісти кузині, що побувала на ньому вже кілька разів, вимовляє вголос російські вірші:

*На Карловом мосту ты улыбнешься,
переезжая к жизни еженощно
вагончиками пражского трамвая,
добра не зная, зла не забывая.*

— А, Бродський, — байдуже відгукнулася Маша. — А, до речі, в нас був самвидавський Бродський ще тоді.

Двоюрідні сестри в празькому трамваї починають розмову про те, що було «ще тоді». Наразі Марічка заразилася Машиною безцеремонною манерою не зважати на оточення, мовляв, нехай незручно буде їм.

Мати Маші була молодшою сестрою матері Марічки. Вона вийшла заміж за офіцера Радянської армії, який був ще й генеральським сином, а мати Марічки — за простого радянського інженера з Києва. Сестри народили донечок мало не одночасно, одна в Києві, друга в Москві, обох дівчат синхронно назвали Маріями. Двоюрідні сестри, коли підросли, дуже любили одна одну, дарма що жили в різних містах. Марічка з мамою, а потім вже й без мами, не раз приїздила до Москви у величезне помешкання на Кутузівському проспекті. Здається, мати Маші налагодила дуже добрі стосунки зі своїм грізним свекром. «Ти мая хахлушечка», обнімав невістку генерал так часто, що Марічка не могла цього не запам'ятати.

— Хто тобі сказав, що все було аж так добре? — питає кузину Маша. — То були не люди, а монстри! І моя матуся так само!

— Не буду з тобою сперечатися, тобі видніше, — відповіла Марічка.

— От і не сперечайся! Нам виходити!

Назад двоюрідні сестри так само їдуть трамваєм і так само гучно розмовляють про минуле.

— До речі, твоя мати ще жива? — питає Маша.

— Померла три роки тому. А батько живий, одружився з іншою жінкою.

— Всяке буває. А мої всі перемерли.

— Коли моя мати померла, я згадувала тебе, але так і не знайшла ваш московський телефон. Він міг змінитися, але я й старого не знайшла.

— Я вже була тут три роки тому, — відповіла Маша. — Що мені робити в тій Москві? Я вирушила сюди відразу після смерті мами.

— То скільки ти вже тут? Як летить час, Господи!

— Скоро сім років. Нам виходити. До мого дому три хвилини пішки.

Після галасливої площі, де зупинився трамвай, жінки вмить опинилися на тихій, можна навіть сказати, німій вулиці, куди не долинає галас великого міста. Існування таких вулиць — іще одна загадка Праги. Маша відмикає під'їзд ключем, пропускає гостю вперед до холу із янголами на стінах і на стелі.

— В цьому будинку живуть самі чехи, — з гордістю каже Маша в ліфті. — Але чехів справді тут і не помічаєш. Чехи ходять на роботу або сидять вдома. Або їздять у машинах. На вулицях справді тільки рускіє.

Маша відмикає своє помешкання на останньому поверсі, веде Марічку із передпокою до просторої вітальні. В кімнаті стоять шафки зі статуетками, на стінах картини. В кутку — фортепіано, на якому теж статуетки музичної тематики. В кімнаті кілька диванів, два чи три.

— Я тобі можу постелити на котромусь із них, — каже Маша, — але, якщо хочеш, можеш лягти зі мною у спальні.

Пам'ятаєш, як ми бісилися з тобою в моїй кімнаті ще тоді на Кутузівському?

То було в чорнобильський рік, коли всі київські матусі шукали можливостей відпровадити своїх дітей від радіації якомога подальше від Києва, а реально відпроваджували туди, де жили родичі. В Маріччиної матері родичі були в Москві, та ще й на Кутузівському проспекті, тож там і опинилася вона в травні 86-го. Рік, який Марічка прожила в Москві в помешканні родичів, був одним із найцікавіших в її житті. Марічка повний навчальний рік провчилася у школі для московських мажорів в одному класі з Машею. Там її могли б дзьобати й цькувати, але цього не сталося, можливо, тому, що вона дуже добре вчилася, мала успіхи навіть з математики. І вони тоді з кузиною справді спали в одному ліжку, не відчуваючи дискомфорту. То був зовсім інший час.

— Дивись! Ось моя спальня.

Посеред великої кімнати стоїть фундаментальне двоспальне ліжко непорушного буржуазного шлюбу, в якому жінці навіть непристойно бути самій. Марічка, яка вже давно витримує у своєму ліжку коханця лише поки триває статевий акт, запевняє хазяйку дому, що їй з нею буде незручно, бо вона, буває, хропе.

— А й справді! Гаразд, домовились, спатимеш у вітальні. Добре, до речі, Марічко, що ми з тобою такі незалежні, такі самостійні, як ваша Україна. Але зараз ми будемо вечеряти! В мене є піца й кілька пляшок доброго чеського пива. Пам'ятаєш, як цінувалося чеське пиво за есесеру?

Маша ставить на великий стіл посеред кухні підігріту піцу й келихи, виймає з холодильника пляшки, розливає пиво. Вимикає світло, ставить на стіл свічки. У темну кімнату зазирає химерне обличчя кам'яного створіння, яке сидить на даху сусіднього будинку, яскраво підсвічене, але джерела світла не видно. Обличчя цієї істоти нервово й напружене, трохи моторошне.

— Це Лізель, моя подруга, — каже Маша, піднімаючи пивний келих. — За тебе, Лізель! А втім, вибач, Марічко! З нею я п'ю щодня, а сьогодні в мене дорога гостя! За тебе!

— За тебе, Машо! І за зустріч!

Сестри з'їли всю величезну піцу й випили чимало пива. А головне, довго й змістовно говорили про спільне минуле, не уникаючи гострих кутів, навпаки, ніби навмисне загострюючи їх.

Вже після розвалу Союзу мати Марічки розповідала дочці, що свекор її дорогої сестри був негідник, якого важко собі уявити, що заради його сина, москаля нещасного, який зустрів цей самий розвал у чині полковника, сестричка покинула українського нареченого, такого милого хлопця, що аж серце болить, схлипувала мама. Чому ж ти, мамо, так охоче гостювала в тому домі, в тій Кутузці влюбленої сестрички і сиділа за тим столом, і чаркувалася з її москальською ріднею, і пила російську водочку, сором'язливо витираючи губи й заїдаючи чорною ікоркою, і звеселяла їх українськими піснями дуєтом із сестрою, ой на тому боці, там живе Марічка, власне, Марічкою Маша номер два стала саме у Москві, в Києві була собі Машею, і нікого це не турбувало.

— Такий тоді був час, — каже Маша номер один, яка народилася на місяць раніше за свою кузину, — я теж багато про що довідалася вже після розвалу Союзу. Це поки ти в нас була, дід не змушував матінку розшнуровувати собі чоботи. Ти не була в нас «повністю своя», могла роздзвонити, який він, *моральний облік* радянського генерала.

— Але з моєю матір'ю твоя, здається, багато чим ділилася. Вона ж приїздила іноді до Києва без тебе, і вони довго шушукалися. А вже потім, після її смерті, моя вирішила поділитися зі мною таємницями Кутузівського двору.

— Ти знаєш, Марічко, перші роки після Розвалу були для мене суцільним пеклом! Спочатку помер дід, а тоді активізувався батько. Він ті шнурки на дідових чоботах

згадував матері чи не щодня! А вона йому кричала: «чого тільки зараз рота відкрив, виродку! Де ти був тоді? Тата боявся, який зробив усе, щоб ти служив не в Забайкальському окрузі, а в Московському гарнізоні?» Я їх благала продати квартиру, купити собі й мені. Хоч у Бірюльові! Хоч у Чертанові! Слава Богу, цього не сталося, я все витерпіла, і нарешті маю нормальне життя.

— То ти продала свою хату на Кутузівській і купила цю?

— Ні, так не вигідно. Я свою Кутузку здаю, а цю винаймаю. І ще лишається на життя. То ти послухай, що було далі. Далі таки помер батько. І ми залишилися з маманею. І тоді вже вона стала чортом, а не жінкою! І зізналася, що нічого кращого за ті дідові шнурки в її житті не було, садомаза нещасна. І то вона напоумила мене перебратися сюди, мовляв, усі російські генеральші так живуть, вона ж себе вважала генеральшею, щодня дзижчала в обидва вуха: «Поїхали до Праги! Поїхали до Праги!» Іван Парамонович, себто дід, звільняв її від усякої ворожої наволочі. Вона вже все плутала: сорок п'ятий, шістдесят восьмий. Але що б я робила тут разом із нею? Я ж не лише з Москви хотіла втекти, а й від неї! Я їй тоді кричала, що я руская патріотка, що з Москви ні ногою, що вона прозахідна сволота. А тільки-но вона вмерла, — Маша тричі перехрестилася, — як я почала працювати над тим, щоб перебратися сюди.

— Я чула, що багато москвичів живе в Празі саме так. Але не могла уявити, що їх, себто вас, тут аж так багато.

— Ті, в кого квартири десь в Бібіреві, ті в Празі не живуть, а працюють. Хіба що на оренду квартири їм можна не ішачити, — презирливо відгукнулася про своїх співвітчизників Маша. — Добре жити в Празі можна, якщо здавати таку квартиру, яку лишили мені мої предки. Таку квартиру, за яку за Союзу паскудилися по повній програмі, а не за яку відстоювали по дві зміни на заводі «Красний Октябрь»! Що ти так дивишся? Хочеш сказати, ніби сама не скористалася б таким, якби в тебе було?

— Скористалася б, — посміхнулася Марічка, чим викликала напад ніжності з боку сп'янілої Маші, — але я б використала ці гроші ще й для того, щоб написати книжку, яку давно хочу написати.

— Яку книгу?

— «Химери Європи», приблизно така має бути її назва.

— А я ніяких книжок писати не хочу! І картин малювати не хочу! І кіно знімати не хочу! І взагалі працювати ні на кого не хочу! Хочу просто жити! Адже з роками починаєш розуміти: ніяка праця життя не покращує, а лише його погіршує! Хміль життя дає лише саме життя! Наприклад, життя ось в такій квартирі! Дивись, які тут дверні ручки!

І справді на всіх дверях Машиної квартири — мідні ручки у формі якихось загадкових створінь із рогами або химерними борідками. А також у тому помешканні є ще одна кімната: кабінет із великим письмовим столом і книжковою шафою, забитою чеськими книжками: Jan Neruda, Jaroslav Vrchlicky, Alois Jirasek.

— Я хотіла сюди перетягти свої книжки з Кутузки, ти ж пам'ятаєш, у нас Кафка був ще тоді! Але потім послала подалі ту ностальгію: все вже є в Інтернеті.

Також у кабінеті стояв великий годинник з курантами.

— Оце єдиний, але суттєвий недолік цієї хати, — сказала Маша. — Б'є так, ніби на міській вежі. Ну от, чуєш?! Як підслухав! Котра година? Десята?

— Вже одинадцята, — відповіла Марічка.

— Ходімо звідси! І неодмінно зачини двері. Бо не зможеш спати!

Але Марічці подобається тональність курантів годинника.

— Я просила цю сучку Мілену...

— А хто така Мілена?

— Власниця цієї квартири, яка наживається на мені! Тягне з мене більше, ніж коштує оренда цієї хати. Різниця між моєю Кутузкою і цією має бути більша! А виходить, що мені на життя нічого не лишається!

— Ти казала, що все-таки лишається...

— На їжу, може, й лишається, а от на хатню робітницю вже нема! А в неї в самої...

— У Мілени?

— Так, у неї! Три російські служебки! То я попросила ту Мілену забрати звідси цей годинник, і ти знаєш, що вона мені сказала?

— ?

— Сказала, що як мені не до смаку її квартира, то вона не змушує мене її винаймати!

— То як тебе аж так дратує бій цього годинника, ти можеш просто зупинити його!

— У тому й річ, Марічко! Коли в мене був один... дорогий гість... я попросила його зупинити цей гвалт. То він не зміг цього зробити! Хоча досить вправний інженер! Цей годинник не-зу-пи-ня-єть-ся!

— А як таке може бути? Такого не буває!

Марічка рушила до годинника, маючи намір відчинити дерев'яні дверцята.

— Не чіпай! Ходімо звідси. Бо, як б'є дванадцять, то цього взагалі витримати неможливо!

Спального місця в кабінеті не було. Зате, крім вхідних з коридору, були ще одні двері.

— Я тебе благаю! Не здумай відчиняти ті двері! Ти мене чуєш, Марічко? — гукнула Маша, коли гостя схопилася за химерну мідну ручку у вигляді чергової голови невідомо якого створіння із висолопленим язиком. Двері й не відчинялися, були замкнені, а в голосі Маші прозвучали нотки переляку, і Марічка вирішила ні про що вже не розпитувати її тут і тепер, зрештою, вона ж лишається в цьому домі ще на кілька днів.

А далі? А далі двоюрідні сестри щодня гуляли по Празі. Але Прагу Марічка бачила ніби якимось бічним зором, бо головна її увага концентрувалася на розмовах з Машею,

яка віддано вела дорогу гостю туди, куди та просила, але розмови про минуле не давали Марічці пізнавати Прагу. І вона облишила шукати ту місцину, заради якої їдуть до чужих міст метафізичні пілігрими. Бо думками й почуттями вся була в перебудовчій Москві.

— Машо, ти стільки зла тримаєш на свою родину... Але ж я жила у вашому домі цілий навчальний рік! Поїхала до Києва у травні 87-го! Я не відчувала у вас в домі аж такої поганої атмосфери.

— То вони при тобі стримувались. Справді, в той рік вони були не такі суки. Може, тому так полюбила тебе!

Сестри обійнялися, ідучи по Чеховім мосту. Маша простягла руку зі смартфоном, щоб зробити фото й виставити його у Фейсбуку.

— Не боїшся опинитися в мережі з москалькою?

— Моя мета — нічого не боятися! Навіть москалів!

— А я в мережі — *Marie Rogova, Praha*.

— Ну от бачиш! Але головне — ти не страждаєш на екстатичну любов до Росії.

— Помиляєшся! Я дуже люблю Росію! «Єйю Пушкіна, Стеньку і єйю мужиков!» — викрикнула Маша рядок Євтушенка. — Але правда в тому, що всі розумні росіяни люблять Росію на відстані. Що вона більша, то любов сильніша. Здається, і у вас до України популярне таке саме ставлення.

— Це не зовсім так...

— Це зовсім так! — викрикує Маша. — Але всі мають звітуватися перед своїми спонсорами. Моїми спонсорами є мої покійні радянські предки. Та не всім щастить на спонсорів, перед ними не треба звітуватися. А тепер скажи, що я не права!

Марічка вирішила не конфліктувати зі своєю спонсоркою, яка надала їй кров і стіл у химерній Празі. І не провокувати на нескінченні діалоги: а що ж воно таке — любов до батьківщини? Тим паче, якщо це любов до Росії.

Кінець безкоштовного
уривку. Щоби читати
далі, придбайте, будь
ласка, повну версію
книги.